

Iets meer over de zoetwaterslakken in het gebied van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster

Henk K. Mienis

A bit more about the freshwater snails in the area of the inundation sluice belonging to the 'Defence Line of Amsterdam' in the Beemster

Summary. In the autumn of 2013 the wetlands belonging to the former inundation sluice near S.E.-Beemster in the province of Noord-Holland were surveyed for the presence of freshwater snails. *Galba truncatula* was found at the base of the interior of the sluice, two other species were found in a shallow drainage ditch. The latter two species were also found in the main basin (an artificial small lake), together with five additional species.

De inundatiesluis

In de Zuidoost van de Beemster ter hoogte van Z.O.-Beemster bevindt zich een inundatiesluis uit de jaren 1890-1891. Door het openzetten van de zes doorstroomopeningen kon men water uit het Noordhollands Kanaal lozen op de Bovenpolder van de droogmakerij De Beemster. In 1944 is de sluis door de Duitse bezetters inderdaad in werking gesteld (Gaasbeek, 2003).

Het natte gedeelte van het gebied dat tot de inundatiesluis behoort, bestaat uit drie delen: een ontvang-, een afvoer- en een stortbed.

Het ontvangbed

Het ontvangbed wordt gevormd door de sluis, die reeds jaren geleden volgestort is met beton en aarde en zodoende niet meer geopend kan worden. Aan de binnenzijde van de sluisdeuren staat echter het gehele jaar wat water (fig. 1). Dit is het enige gedeelte van de inundatiesluis dat vrij bemonsterd kan worden. Hier werd door mij sinds 2009 steeds de Leverbotslak *Galba truncatula* aangetroffen. De meeste exemplaren zaten op de muren aan de binnenzijde van de sluis, vlak boven het water. De Leverbotslak zat daar samen met de Slanke barnsteenslak *Oxyloma elegans* en de Langwerpige barnsteenslak *Succinella oblonga* (Mienis, 2009, 2010, 2012, 2013).

Het afvoerbed

Het ontvangbed gaat over in het afvoerbed dat in het openbare gebied altijd droog is. Het is begroeid met een dichte grasmat die meestal extensief begrast wordt door een paar schapen. Achter het hek van het gesloten gedeelte van de inundatiesluis mondt het afvoerbed uit in een in een boog lopende, heel ondiepe sloot waarvan de bodem bedekt is met een dikke laag

Fig. 1. Binnenzijde van de inundatiesluis waar altijd water aanwezig is. Foto: Henk Mienis.

Fig. 2. De kom met een dichte begroeiing van riet gezien vanaf de noordelijke oever. Foto: Henk Mienis.

rottend afgefallen blad van de populieren en wilgen die daar in de nabijheid staan.

Het stortbed

Het stortbed wordt gevormd door de kom, waarvan de hele bodem en zijkanten bedekt zijn met keurig gerangschikte balsaltblokken. Hier en daar groeit in de kom veel Riet (*Phragmites communis*) (fig. 2).

Het onderzoek in de herfst van 2013

Op 1 oktober 2013 vond ik het hek met het bordje 'Verboden toegang voor onbevoegden' geopend en maakte ik van de gelegenheid gebruik om de ondiepe sloot en de kom op de aanwezigheid van slakken te onderzoeken. Dit leverde respec-

Fig. 3. De kom gezien vanuit de noordoost hoek in de richting van de Zuidoost. Foto: Henk Mienis.

tievelijk twee en zeven soorten op (tabel 1). De meeste slakken werden gevonden in het noordelijke gedeelte van het stortbed waar naast Riet hier en daar ook Gele lissen *Iris pseudacorus* staan. Op het blad van de Gele lis werden enkele Kapslakken *Acroloxus lacustris* aangetroffen.

Het uiteindelijke resultaat viel erg tegen. Dit kan gedeeltelijk verklaard worden door het feit dat de basaltblokken langs de kanten van het stortbed heel moeilijk te bemonsteren zijn. Waarschijnlijk is in het midden van de kom een laag modder aanwezig waarin nog andere soorten voor kunnen komen (fig. 3). Om dit deel van de inundatiesluis te bemonsteren moet men de beschikking hebben over een bootje.

Geraadpleegde bronnen

GAASBEEK, F., 2003. De bouwkundige onderdelen van de Stelling van Amsterdam. In P. Vesters (Red.): De Stelling van Amsterdam - Harnas voor de hoofdstad. – Uitgeverij Ma-

trij, Utrecht: 112-159.

MIENIS, H.K. (2009): Weekdieren van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster. – De Kreukel, 45 (10): 137-138.

MIENIS, H.K. (2010): Weekdieren van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster, 2. – De Kreukel, 46 (10): 187-188.

MIENIS, H.K. (2012): Een voorlopige samenvatting betreffende de weekdierfauna van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster. – Spirula, 384: 8-10.

MIENIS, H.K. (2013): Aanvullende gegevens betreffende de weekdierfauna van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster. – Spirula, 394: 131-132.

Adres van de auteur:
mienis@netzer.org.il

Tabel 1: Zoetwaterslakken die in de drie gebieden van de inundatiesluis in de Zuidijk van de Beemster ter hoogte van Z.O.-Beemster werden aangetroffen.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	ontvangbed	afvoerbed	stortbed
Kleine diepslak	<i>Bithynia leachii</i> (Sheppard, 1823)	–	+	+
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i> (Linnaeus, 1758)	–	–	+
Vijverpluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i> (Müller, 1774)	–	–	+
Kapslak	<i>Acroloxus lacustris</i> (Linnaeus, 1758)	–	–	+
Leverbotslak	<i>Galba truncatula</i> (Müller, 1774)	+	–	–
Moeraspoelslak	<i>Stagnicola palustris</i> (Müller, 1774)	–	–	+
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i> (Linnaeus, 1758)	–	+	+
Witte schijfhoren	<i>Gyraulus albus</i> (Müller, 1774)	–	–	+
Totaal	(N=8)	1	2	7

Grote kartuizerslak *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) in Oost-Groningen

C.J.P.J. (Kees) Margry & L.G. (Leon) Luijten

The Kentish snail *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) in the eastern part of the province of Groningen

Summary. In July 2014 a Kentish snail *Monacha cantiana* was found on the border of the Metbroekbos, a little forest in a varied landscape in the eastern part of the province of Groningen. The Kentish snail is a rare species in the north-eastern part of the Netherlands. The first record was in 1980 from Veelerveen, a place four km North-East of Metbroekbos. In 2011, more specimens were found in the adjacent Parc Emslandermeer. In August 2014 Kentish snails were also found in Veelerveen. The presence of this species in the Metbroekbos is probably due to the nature development project along the Ruiten Aa, for which sand is supplied from a depot located next to Parc Emslandermeer.

De vondst

Op 26 juli 2014 werd in het Metbroekbos bij de Ruiten Aa, ten zuiden van Smeerling en Vlagtwedde in Groningen (53°01'10 N – 07°05'56 O) een Grote kartuizerslak *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) gevonden. De vindplaats ligt op de grens van het bos en een open gebied wat begraasd werd door Lakenvelders. De slak werd gefotografeerd (fig. 1.) en teruggezet.

Verspreiding

De Grote kartuizerslak (gespeld zonder h; Margry, 2008) is een westmediterrane soort die van oorsprong voorkomt in Italië, Zuid-Frankrijk en de Adriatische kust van de Balkan. Van daaruit is de soort in noordelijker streken in Europa geïntroduceerd (Welter-Schultes, 2012; Wiese, 2014). In Nederland was de soort vooral bekend van waarnemingen uit de omgeving van Amsterdam en de Provincie Zeeland (Gittenberger et

Fig. 1. De Grote kartuizerslak uit het Metbroekbos bij Vlagtwedde. Foto: Ingrid Margry.